

IVAN MALENICA MINISTAR PRAVOSUĐA I UPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE

ZAR SMO TREBALI IZVANREDNO SAZIVATI SABOR JER SE PREDsjedNIKU NE DA RADITI?

Ustavom je propisano kada Hrvatski sabor zasjeda - Zakon o izbornim jedinicama bio je na prvoj sjednici Sabora na kojoj je mogao biti. I Hrvatski sabor i Vlada su sve na pravili na vrijeme, predsjednik je taj koji je ovaj proces opstruirao iz političkih razloga. Treba stvari staviti na svoje mjesto – postoje oni koji ispunjavaju svoje zadaće i uloge u demokratskom društvu i oni koji to ne rade. Sabor i Vlada ispunjavaju

ZLATKO CRNČEC
SNIMIO DAVOR KOVAČEVIĆ

Zna se tko je radio izborni zakon

Tko je autor izbornog zakona?

- Zakon o izbornim jedinicama radile su stručne službe Ministarstva koje su zadužene za politički sustav. Sve informacije o tome su od samog početka bile dostupne. Ti su ljudi sudjelovali u radu odbora, njihova imena su javno dostupna. Općepoznata je informacija da državni tajnik Sanjin Rukavina koordinira rad Uprave za politički sustav i opću upravu. Ime ravnateljice te uprave je javno dostupno, kao i načelnika Sektora. To su ljudi koji su radili na prijedlogu zakona.

Pitanje navijačkih nereda i huliganizma je široko pitanje, u čije se rješavanje uz državu moraju uključiti i sportski savezi, klubovi, navijačke skupine. Mi uvijek govorimo o posljedicama, a trebamo tražiti uzroke

Ministar pravosuđa i uprave Ivan Malenica u razgovoru za naš list govori o stanju u pravosuđu, BBB-ovcima u grčkim uzama, kriminalizaciji curenja podataka iz istraga, te o izmjenama Zakona o izbornim jedinicama.

Predsjednikov nemar

Zbog čega u Zakonu o izbornim jedinicama nije bila predviđena mogućnost da bi ga predsjednik Republike mogao potpisati nakon 1. listopada i tako zakomplikirati stvari?

- Način na koji ste postavili pitanje zapravo oslikava samu srž problema, odnosno predsjednikovog nemara. Ustavni sud u svojoj je odluci jasno rekao da Zakon o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora prestaje važiti s 1. listopada 2023. godine, odnosno da Sabor do tada treba izglasati novi zakon. Vlada je novi prijedlog Zakona o izbornim jedinicama predložila na vrijeme. Zakon je prošao redovnu proceduru, savjetovanje, dvije sjednice vlade, dva puta je bio u Hrvatskom saboru kroz prvo i drugo čitanje, sve s ciljem da bude usvojen prije 1. listopada i da stupi na snagu u trenutku kada prethodni zakon više neće važiti. Predsjednik je taj koji je s namjerom odlučio oglušiti se na rok koji je Ustavni sud dao pa pokušava ovo prikazati kao nekakav šlamperaj Vlade i Sabora.

Jesu li zakoni koje je njegova Vlada predlagala s konkretnim danima stupanja na snagu bili šlamperaj? Tadašnji predsjednik potpisao je 13 zakona u roku manjem od 8 dana. Svaki od njih je imao precizan datum stupanja na snagu. Sam predsjednik je u lipnju ove godine potpisao dva zakona koja su stupala na snagu 1. srpnja, a u Hrvatskom saboru su bili izglasani 28. lipnja. Ništa u ovoj proceduri nije nepoznato i nije nešto što naša zakonodavna praksa na poznaje. Predsjednik je ovaj proces namjerno opstruirao, to je činjenica.

Zbog čega se Zakon naprosto nije donio tjedan dana ranije pa predsjednik Republike ne bi imao mogućnost otežati s potpisivanjem?

- Zar smo trebali sazivati izvanrednu sjednicu Hrvatskog sabora zato što se predsjedniku ne da raditi niti ispunjavati svoju ustavnu zadaću? Ustavom je propisano kada Hrvatski sabor zasjeda - Zakon o izbornim jedinicama bio je na prvoj sjednici Sabora na kojoj je mogao biti. I Hrvatski sabor i Vlada su sve napravili na vrijeme, predsjednik je taj koji je ovaj proces opstruirao iz političkih razloga. Treba stvari staviti na svoje mjesto – postoje oni koji ispunjavaju svoje zadaće i uloge u demokratskom društvu i oni koji to ne rade. Sabor i Vlada ispunjavaju.

Pogrešne teze

Bi li HDZ u slučaju izborne pobjede tijekom sljedećeg mandata ipak išao u temeljitu reformu izbornog sustava?

- Pogrešna je teza da smo mi ovim zakonom mijenjali izborni zakonodavstvo, što isto govori o tome koliko je oporba imala namjeru biti konstruktivna u ovom procesu. O tome u ovom trenutku nismo unutar stranke raspravljali. Puno je drugih tema i politika kojima se u ovom trenutku bavimo, a koje su ključne za društvo i gospodarstvo. Doći će vrijeme kada će se o tome povesti šira rasprava. Ovim smo zakonom napravili minimalne korekcije, ispoštovali odluku Ustavnog suda i osigurali da glas svakog birača vrijedi jednako – što je i poanta formiranja izbornih jedinica.

Kako riješiti nesrazmjer između broja stanovnika i broja birača i može li to dovesti u pitanje legitimitet samih izbora?

- Na izborima biračko pravo ostvaruju birači, ne stanovnici. Registar birača je zakonom utvrđena službena evidencija koja se vodi po službenoj dužnosti. Popis stanovništva je statistički alat. Zakon o Registru birača jasno propisuje na koji način se podaci ažuriraju i kako se podaci dostavljaju. Kada netko odjavi svoje prebivalište iz Republike Hrvatske, briše se, ne samo iz evidencije

prebivališta, nego i iz Registra birača. Popis stanovništva proveden je 2021., mi ćemo izbore imati 2024., do tada će se u strukturi stanovništva dogoditi brojne promjene koje Popis neće evidentirati. Registar promjene evidentira kontinuirano. Prošli put kada smo razgovarali, rekao sam vam da smo radili i projekcije na popisu stanovništva, samo jedna izborna jedinica imala bi odstupanje od 7 posto, odnosno više od dopuštenih +/-5 posto. To vam govori da su teze o novom zakonu bile promašene.

Bojite li se uplitanja Ustavnog suda vezano za Zakon o izbornim jedinicama?

- Ne vidim razloga da se Ustavni sud, kako kažete, upliće u zakonodavni proces. Zakon o izbornim jedinicama je u potpunosti uvažio odluku Ustavnog suda i osigurao jednakost biračkog prava.

Što se tiče datuma stupanja na snagu, mi smo to riješili na ovoj sjednici Vlade. Ustavni sud nije rekao koliko bi izbornih jedinica trebali imati ili kako bi one trebale izgledati, iako oporba to uporno želi tako prikazati. To naprosto nije točno.

Uzroci i posljedice

Kakva je trenutno situacija s Dinamovim navijačima zatočenima u grčkim zatvorima?

- Informacije koje imamo od grčke strane je da se istraga privodi kraju. Istragu provode neovisna tijela, jedino što mi u ovom trenutku je pouzdati se u informacije koje dobivamo od grčke strane. Premijer je u više navrata o tome razgovarao s grčkim premijerom, sva nadležna tijela su u kontaktu i nastavit ćemo inzistirati da se postupak okonča što je prije moguće.

S ministrom Grčkom Radmanom poslao sam pismo grčkim tijelima u kojima smo apelirali na poštovanje prava i prava na pravično suđenje. Ovih dana poslat ćemo novo pismo. Radimo sve što možemo u okvirima međunarodnog prava.

Što će biti s europskim uhiđenim nalogima koji su stigli iz Grčke?

- Hrvatska policija dužna je postupiti po obavijestima, odnosno

europskim uhiđenim nalogima. Ministarstvo pravosuđa i uprave ne sudjeluje u tim postupcima jer, sukladno Zakonu o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU-a, pravosudna tijela neposredno suraduju. Kakav će ishod tih procesa biti, to nije pitanje za mene. Državno odvjetništvo i sudovi će donositi odluke u konkretnim predmetima i u okviru spomenutog zakona. Mi smo s naše strane kao država - državi, članica - članici EU-a dali jamstva da bi se odluke ili mjere koje bi grčko pravosuđe donijelo, mogle provoditi i u Hrvatskoj. Vjerujem da će do toga u skorije vrijeme doći.

Hoće li Vlada poduzeti neke poteze vezano za činjenicu da među hrvatskim navijačima ima povrijeđenih, a da niti jedan navijač AEK-a nije bio uhićen?

- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, odnosno konzularne službe od prvoga dana pružaju svu konzularnu pomoć, uključujući i brigu oko zdravstvenog stanja. U Veleposlanstvo u Atenu poslano je dodatno osoblje upravo kako bi mogli pružiti svu pomoć koju kao konzularno osoblje mogu pružiti. Mi smo kao Vlada od prvoga dana jasno komunicirali svoja stajališta i ono što smo poduzimali. U pravni aspekt ove situacije ne možemo ulaziti niti možemo poduzimati ikakve korake u samom procesu. Međutim, s diplomatske i političke razine radimo i nastavit ćemo raditi sve kako bi im se osiguralo pravično suđenje i jamčila sigurnost.

Razmišlja li se o promjenama hrvatskog zakonodavstva koje bi omogućile efikasniju borbu protiv nogometnih huliganu u Hrvatskoj?

- Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano prati provedbu tog zakona. Posljednjim izmjenama tog zakona uvedeni su dodatni instrumenti kako bi se osiguralo efikasnije sankcioniranje nereda, uništavanja imovine, ali i skraćivanja rokova kod izricanja mjera zabrana prisustvovanja određenom ili svim sportskim natjecanjima. Iskustvo nam govori da naša policija bilježi dobre rezultate. I u ovom grčkom slučaju naše

su službe pratile situaciju i posle pravovremene informacije grčkim službama. Pitanje navijačkih nereda i huliganizma je široko pitanje, u čije se rješavanje uz državu moraju uključiti i sportski savezi, klubovi, navijačke skupine. Mi uvijek govorimo o posljedicama, a trebamo tražiti uzroke.

Jačanje odgovornosti

Ne bojite li se da bi izmjene Kaznenog zakona, vezano za kazneno djelo odavanja sadržaja dokazanih i izvidnih radnji, moglo naštetiti HDZ-u u ovo predizborno vrijeme?

- Ne bojimo se. Izmjene Kaznenog zakona, odnosno uvođenje novog kaznenog djela, nažalost, pokazuje kako se o pravnim stvarima vrlo često ne razgovara stručno već populistički. Prije nego smo predstavili sam prijedlog lijepile su se različite etikete. Međutim neosporna je činjenica da tim prijedlogom ni na koji način ne ograničavamo medijske slobode ili narušavamo nečija prava. Ovim izmjenama ne proglašavamo istragu tajnom, onda ostaje nejavnom kao što je i sada. Vi ćete i dalje imati pravo znati da se vodi kazneni postupak protiv nekog dužnosnika, znat ćete i za što ga se tereti. Međutim, nedopustivo je da netko protiv koga se vodi kazneni postupak čita optužnicu u novinama, a ne dobiva

je u samom procesu.

Ono što je također važno reći da javnost ni sada nema pravo uvida u spis, a samim time nema pravo uvida u sadržaj dokazne radnje – primjerice, ne možete dobiti iskaz svjedoka, snimku iskaza okrivljenika i slično. Zakon o kaznenom postupku jasno u članku 183. stavku 2. kaže da pravo uvida u spis u kojem je postupanje tajno, nejavno ili je isključena javnost dopušteno samo osobama koje mogu sudjelovati u tom postupku i u skladu sa ZKP-om. Ako vam zakon to ne omogućuje onda nije normalno da spis ili dijelove spisa dobivate ispod stola i to u ranim fazama postupka – gdje postoji osnovana sumnja, ne i potvrđena optužnica.

Govorite da većina demokratskih zemalja ima takvu pravnu normu. Međutim, radi se o zemljama čije je pravosuđe puno bolje od hrvatskog. Kod nas je curenje informacija iz istraga ipak omogućilo da se neki kazneni procesi pokrenu i predstavljalo je pritisak javnosti na pravosuđe da počne bolje raditi svoj posao. Ako se to kriminalizira na ovakav način, neće li to dovesti do toga da se neki politički osjetljiviji postupci nikada ni ne dovrše?

- Iz vašeg pitanja proizlazi da se ovim zakonskim izmjenama oduzima ovlast policiji i Državnom

“ Ne može se obezvrjediti presumpcija nevinosti jer je neki slučaj medijski zanimljiv. Hrvatska je već dobila kritike iz Europske unije oko Direktive o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovanja na raspravi u kaznenom postupku

odvjetništvu da istražuju kaznena djela. To je potpuno pogrešna teza, mi ovdje govorimo o jačanju odgovornosti ovlaštenih osoba. Ne vidim kako bi to moglo utjecati na odluke o progonu ili ne progonu nekog kaznenog djela. Kada bi to bilo tako, mi bi imali puno veći problem u funkcioniranju pravosuđa. Koji realno nemamo, što pokazuju slučajevi koji se vode protiv bivših dužnosnika. Obvezu čuvanja izvidnih i dokaznih radnji imaju oni koji sudjeluju u tom postupku – državni odvjetnici, službenici u pravosuđu i policiji, vještaci, branitelji, ne novinari. Tako da odgovornost za otkrivanje tih radnji može biti samo na njima i samo oni mogu biti sankcionirani. Izvidne i dokazne radnje provode se s ciljem procesuiranja kaznenog djela na sudu. Ne može se obezvrjediti presumpcija nevinosti jer je neki slučaj medijski zanimljiv. Hrvatska je već dobila kritike iz Europske unije oko Direktive o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovanja na raspravi u kaznenom postupku. Kritizirana su javna upućivanja na krivnju, dakle upravo situacije koje nastojimo riješiti ovim zakonskim rješenjem; da «curenjem informacija» ne dolazi do neutemeljene osude javnosti i da se postupci ne vode «kroz medije» već pred za to određenim institucijama. EU ističe da Hrvatska mora ojačati mehanizme zaštite prava osumnjičenika.

Posebno se ističe nužnost da tijela javne vlasti za osobu protiv koje se vodi kazneni postupak, ne navode da je kriva sve dok se ta krivnja ne dokaže u skladu sa zakonom. Ako u istražnim fazama imamo curenje informacija, odnosno dijelove spisa u javnom prostoru, kako možemo osigurati poštovanje tih temeljnih načela.

Dakle, teza koju ste postavili nije točna. Europski sud za ljudska prava proveo je analizu zakonskih rješenja 30 država članica Vijeća Europe i ispalo je da svih 30 štite nejavnost istrage i to na način da 23 članica Vijeća Europe sankcioniraju sve koji odaju informacije iz ranih faza postupka, sedam sankcioniraju samo dionike postupka. Među njima su neke zapadne zemlje poput Francuske, Njemačke, Švedske. Ovdje se radi o zaštiti temeljnih ljudskih prava, poput prava na pravično suđenje, presumpcije nevinosti ili prava na privatnost. U tim zemljama nije ugrožen javni interes. Javnost neće biti uskraćena za informaciju. Upravo suprotno, naša je Vlada ta koja je u izvješćima isticala nužnost proaktivnije komunikacije Državnog odvjetništva. Pogledajte mišljenja. U interesu je javnosti, novinara i samih tijela koje vode postupke da novinari imaju provjerene, pravodobne i službene informacije. Zato je važno da tijela koje vode postupke komuniciraju u skladu sa Zakonom, a ne da se pojedini dijelovi spisa s namjerom puštaju u javnost i na taj način stvaraju okvir.

Nije to problem

Kada govorimo o borbi protiv korupcije, pohvalili ste ste da Hrvatska ulazi u Radnu skupinu OECD-a protiv podmičivanja. Što to znači za Hrvatsku u kontekstu suzbijanja korupcije?

- Pridruživanje Radnoj skupini OECD-a protiv podmičivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama je važan korak u procesu ulaska u OECD što je naš strateški vanjskopolitički cilj. Radna skupina u četvrtak je prihvatila naš zahtjev i dala zeleno svjetlo za pridruživanje Radnoj skupini, ali i pristup Konvenciji o borbi protiv podmičivanja stranih javnih službenika u međunarodnim transakcijama. Mi smo u evaluacijskom postupku koji traje od 2022. izmijenili Kazneni zakon i Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Značajno smo povećali kazne, proširili krug osoba koje mogu biti sankcionirane zbog podmičivanja zastupnika, službene osobe smatraju se i strani javni dužnosnici. Netko tko posreduje pri davanju mita sankcionirat će se jednako kao i osoba koja daje mito. Ministarstvo financija je u tom procesu izmijenilo i Zakon o porezu na dobit. Dakle, podigli smo pravni standard i time ojačali tijela da strože sankcioniraju podmičivanja. Ratifikacijom Konvencije ona će također postati dio našeg pravnog sustava, a samo sudjelovanje u Radnoj skupini za Hrvatsku znači dodatne instrumente u suzbijanju korupcije.

HDZ-u i Vladi jako šteti slučaj prvog čovjeka HEP-a Frane Barbarića. Zbog čega se toliko oteže s donošenjem konačne odluke?

- Vlada će donijeti odluku. Sve u svoje vrijeme.

Ima li zbog toga problema i u samom HDZ-u? Potpredsjednik stranke Ivan Anušić javno je rekao da ovaj slučaj jako šteti HDZ-u. Osim toga, i na sjednici Gradskog odbora HDZ-a Grada Zagreba od Barbarića je zatraženo objašnjenje cijelog slučaja. A i koalicijski partneri također prigovaraju.

- Na stranačkim tijelima na svim razinama svakako ima pravo otvoriti bilo koju temu. Međutim, to je odluka koja se donosi na razini Vlade. Ne vidim to kao problem, niti unutar stranke, niti među koalicijskim partnerima.

Mozaik promjena u pravosuđu

Je li najbolji pokazatelj stanja u pravosuđu činjenica da se nitko nije javio na natječaj za prvog čovjeka USKOK-a?

- To da se nitko nije javio na natječaj za ravnatelja USKOK-a sigurno nije najretnija situacija. Razgovarat ćemo s Državnim odvjetništvom o tome treba li mijenjati ili ne zakonodavni okvir. Stanje u pravosuđu treba unaprijediti i Ministarstvo iz svojeg djelokruga tu radi značajne iskorake. Radimo zakonske izmjene, ulažemo u infrastrukturu i digitalizaciju. Radimo i organizacijske promjene kako bi pravosuđe bilo učinkovito. Povećali smo plaće, ne samo pravosudnim dužnosnicima nego i službenicima. Radimo na Zakonu o plaćama kako bi se to pitanje konačno nakon 30 godina cjelovito i sustavno uredilo. U okviru tog zakona ima prostora za dodatna povećanja plaća službenika. Radimo, dakle, jedan mozaik promjena jer smo svjesni da su promjene ključ vraćanja povjerenja građana u pravosuđe. Ono što u okviru svojeg djelokruga možemo raditi – radimo. Međutim, dio promjena mora doći iz samog pravosuđa. Što se tiče samog oglasa, to je u prvom redu pitanje za Državno odvjetništvo i ljude koji rade u njemu.

“ Ne vidim razloga da se Ustavni sud, kako kažete, upliće u zakonodavni proces. Zakon o izbornim jedinicama je u potpunosti uvažio odluku Ustavnog suda i osigurao jednakost biračkog prava. Što se tiče datuma stupanja na snagu, mi smo to riješili na ovoj sjednici Vlade. Ustavni sud nije rekao koliko bi izbornih jedinica trebali imati ili kako bi one trebale izgledati, iako oporba to uporno želi tako prikazati

Imamo propis i treba ga primijeniti

Na nedavnoj utakmici reprezentacije nekoliko je navijača istaklo ustašku zastavu. Razmišlja li se o dodatnom pooštrenju propisa koje bi organizatorima utakmice omogućilo bolju kontrolu kod ulaska navijača?

- Organizatori prema važećem propisu imaju sve mehanizme da oduzimaju nedopuštene stvari. Ako mogu oduzeti suzavac ili sličnu napravu, ne vidim zakonske prepreke da ne oduzimaju neprimjerene materijale. Upravo zato govorim o odgovornosti više dionika. Policija je u ovom slučaju brzo reagirala i predložila sankciju – zabrane prisustvovanja i obvezu javljanja u policijsku postaju dvije godine. Za prekršaje protiv javnog reda i mira naša je Vlada značajno podigla kazne i u okviru kaznenog zakona imamo mogućnosti procesuiranja isticanja ustaških simbola. Možemo razgovarati o unapređenju propisa. Međutim, izuzetno je bitno da govorimo o primjeni propisa koje imamo i koordinaciji svih dionika. Mislim da ni jednom navijaču, ni jednoj navijačkoj skupini nije u interesu da ih se povezuje s ovakvim ekscesima i huliganizmu. Zato kažem da je to pitanje koje se mora rješavati u suradnji.